PATAKI JENŐ (1857–1944):

ORVOSI EMLÉKEINK MEGMENTÉSÉRE[1]

A szöveget és annak digitalizálását ellenőrizte: Gazda István

Orvosi emlékeink megmentésére többször felhívtuk olvasóinkat. Ilyen emlékek régi orvosaink is, melyek közül jó egynehányat az Orvosi Szemle emelt ki az ismeretlenség homályából. Így Szőts András és József, Ötvös Ágoston, Pattantyus Ábrahám Bogdán, Ferenczi József, Péterfi Pál, Engel József stb. arcképét mind leszármazottjaik tulajdonában levő festményekről másoltattuk le és tettük közismertté. A Váradi Sámuelét a nagyenyedi Kaszinóban kaptuk meg. Az orvos sebészeti intézet tanári karának csoportképe – melyet Magyary-Kossa is közöl könyvében – kutatásaink nyomán Pata község tanítójánál bukkantunk rá Benkő Sámuel arcképére régen „vadászunk". Szinnyei után annyit tudtunk, hogy Benkő olajba festett arcképe megvan Höke Lajos főorvos tulajdonában, aki pedig régen meghalt. Ismerős barátunkhoz fordultunk, az egykor Kolozsvárról elkerült Rimóczy József miskolci városi tanácshoz, aki a legnagyobb készséggel felkutatta a képet és lekötelező szívességgel közölte velünk, hogy az most egy özv. Gebauerné nevű úrasszony tulajdona, s ígérte, hogy lefotografáltatja s elküldi. Ámde hiába vártuk. Vártunk egy fél évet, egy évet, vártunk két évet, ez idő közben minduntalan kérve, sürgetve a kép megküldését. Sem képet, sem választ nem kaptunk. Hja, Miskolc nagyon messze esett Kolozsvártól, s az arra menő és jövő levelek sorsa bizonytalan. Ekkor aztán közöltük a kép hollétét Magyary-Kossa Gyula professzorral, az orvostörténet terén nagynevű, kitűnő barátunkkal, aki szintén kutatott a kép után, s neki sikerült összeköttetései révén az arckép másolatához jutni. Tőle kaptuk mi, és kérjük, fogadja ezúton is köszönetünket. Rimóczy tanácsos úrnak is köszönettel tartozunk, mert hisz tőle tudtuk meg egyetlen megérkezett leveléből a kép hollétét, s kizártnak tartjuk, hogy a sikertelenség az ő készségén múlott volna. Látszik ezekből, hogy egy-egy arckép megszerzése mennyi fáradságba, levelezésbe, várásba és türelembe kerül még akkor is, ha ismeretes a hely, ahol rejtőzik.

Benkő Sámuel, a régi magyar orvosi kar kimagasló alakja, jeles orvosíró volt.

Sajnos meg-megesik, hogy egy-egy jelesünket ábrázoló festmény sok hányattatás után végül mint ismeretlen férfi arcképe, az ószeren végzi vándorútját.

Mentsük meg, ami megmenthető.

*

Régi orvosi műszerek, patikaláda, régi receptek, orvosi jegyzetek, régi orvosi könyvek, szomorújelentések, kórtörténetek, orvosok arcképeinek stb. összegyűjtése orvostörténetünk érdekében felette kívánatos volna. Ezeknek megmentésére s gyűjtésére felhívjuk kartársaink figyelmét. Szerkesztőségünk lekötelezve érezné magát minden kartárs iránt, aki bármily

[1] Forrás: Pataki Jenő: Orvosi emlékeink megmentésére. = Orvosi Szemle 3 (1930) No. 8. pp. 313–314. + Pataki Jenő: Régi orvosi műszerek. = Erdélyi Orvosi Lap 6 (1925) No. 11. p. 133.

csekélységnek látszó, orvostörténetünkre vonatkozó tárgy, írás, kép vagy adat birtokába juttatna, avagy ilyenekre figyelmünket felhívná. Mert még sok lappang itt is, ott is. Egy-egy padlás zugában, levelesláda fenekén összegyűrve, íróasztalnak ritkán bolygatott hátsó fiókjában, régi gyógytár vagy kórház pincéjében, mely rejtekhelyekről csak gazda-változáskor vagy haláleset alkalmával kerülnek napfényre s aztán igen sok esetben a kemencébe. Az erdélyi magyar orvosi tudomány s orvosi rendünk múltjának tartozunk azzal, hogy ezeket a történeti értékkel bíró tárgyakat és adatokat összegyűjtsük. S mindenki, aki egy tárgyat vagy adatot ment meg az enyészettől, egy téglával járul hozzá orvostörténetünk nagy templomának felépítéséhez. Minden egyes kartársat kérünk: szívelje meg felhívásunkat s legyen segítségünkre. Az utókor lesz hálás érette.